

המקום & Talmud-online.nl

Parashat Toldot התולדות 30 Nov 2024 / 29 Cheshvan 5785.
Bereshiet (Genesis) 25:19-28:9

Het eerste vers in onze parasha benadrukt "dit zijn de nakomelingen van Jitschak ("יצחק"), de zoon van Avraham ("אברהם"); Beide namen komen twee keer voor. De Zohar zegt dat Avraham twee keer leven schonk aan Jitschak, een keer bij de geboorte en de tweede keer bij de Akeida op zijn 37-jarige leeftijd. We weten natuurlijk allemaal dat Jitschak zoon van Avraham was, dus waarom werd het dan op zo'n manier geschreven, met een voor de hand liggende verklaring? Dit was om ons ervan te doordringen dat de hele wereld begreep dat Jitschak de zoon van Avraham was en dat het hele volk van Israël alleen uit hem zou voortkomen. De Midrasj zegt dat de "gojim" ("גויים" heidenen) geruchten verspreidden die zeiden dat Jitschak werd geboren direct nadat Sarah was meegenomen door koning Avimelech. HaShem zorgde ervoor dat erin de Torah de absolute waarheid over de afstamming van Jitschak wordt vastgelegd. De gojim zeiden dat hij de zoon van koning Avimelech had kunnen zijn, en niet die van Avraham. De Torah noemt daarom ook "Jitschak, de zoon van Avraham" om de voortzetting van HaShems zegeningen en de belofte die Hij aan Avraham deed te verzekeren.

De andere reden waarom de Torah schrijft over "Jitschak, de zoon van Avraham", is ook om ons te leren dat hij gezegend was net zoals zijn vader, met dezelfde exacte zegeningen van HaShem en ook met het vermogen om anderen te zegenen. De wortel van de naam Jitschak is "Tzachak" ("צחק" lachte), zoals zijn beide ouders deden, toen de Engelen aan hen verschenen en hen vertelden dat ze op hun zeer hoge leeftijd (100 en 90) een zoon zouden krijgen. De Zohar zegt dat zowel Rivkah als Jitschak onvruchtbaar waren en dat ze voor elkaar baden. De Talmoed leert ons ook dat als iemand bidt voor de behoeften van een ander, voordat hij die van zichzelf heeft, HaShem eerst zijn behoeften vervult.

Jitschak was veertig jaar oud toen hij met Rivkah trouwde. Toen Rivkah met Eliëzer vertrok, zegende haar broer Lavan haar met het krijgen van duizenden kinderen, maar HaShem stond het echter niet toe dat dergelijke zegeningen van een goddeloze man kwamen. Pas na twintig jaar werden de gebeden van Jitschak verhoord, aangezien hij een echte Tzadik was. Naar mijn bescheiden mening geloof ik dat ze één goede zoon heeft gekregen dankzij de gebeden van Jitschak en één slechte zoon vanwege de gebeden van Lavan. Het is ook interessant om te weten dat de twintig jaar dat ze wachtte om kinderen te mogen krijgen, ook hetzelfde aantal jaren waren dat haar zoon Ja'akov, in de toekomst voor haar broer Lavan zou werken.

De Torah schrijft de afstamming van Rivkah om de omgeving van haar geboorteplaats en de uitdagingen waarmee ze elke dag van haar leven werd geconfronteerd, te benadrukken. De reden dat de Torah de namen van haar vader en broer schrijft, is om ons iets te leren over haar ware grootsheid en haar constante groei, zelfs als feitelijk een jong kind. Rivkah groeide op in

המקום & Talmud-online.nl

zo'n goddeloos gezin en onder behoorlijk slechte mensen, maar ze hield zich altijd aan de manieren en regels van HaShem. Rivkah woonde samen met haar broer Lavan; zijn naam kan ook worden gespeld als "Naval" ("נבל"), wat schurk en een bedrieger betekent, wat later in de Torah ook helaas waarheid blijkt. De naam Rivkah ("ריבקה") heeft echter ook een verborgen boodschap want het heeft de woorden Karov ("קרוב" dichtbij) en "Yah" ("יה" Gods naam) in zich, verwijzend naar haar nabijheid tot HaShem.

Jitschak was een zuivere en grote "Tzadik" (rechtvaardige man) en HaShem accepteerde zijn gebed voor Rivkah vrijwel onmiddellijk, in tegenstelling tot anderen die meerdere keren moesten bidden. Rivkah werd zwanger toen Jitschak zestig jaar oud was en beviel van een tweeling. De Torah gebruikt vervolgens het woord "Vayitrotzetzu", "worstelde" ("ויתרוצצו ויקרבה"), sprekend over de jongens in haar baarmoeder, zoals ze vochten vanaf de conceptie. Ja'akov ("יעקב") en Eisav ("עשו") vochten al voordat ze geboren waren. De Midrasj zegt dat Eisav boos was dat Ja'akov als eerste werd verwekt. Hij was boos dat hij aangezien hij als tweede werd verwekt, niet als de "Bechor" ("בכור" de eerstgeborene) zou worden beschouwd, dat is ook degene die alle zegeningen ontvangt. Het is ook zeer interessant om op te merken dat de naam Rivkah ook het woord "Bekirbah" ("בקרבה") in zich heeft.

De Torah schrijft het woord tweeling "Tomim" ("תומים") zonder de letter "Aleph" ("א") om ons te leren dat er één kwade en één rechtvaardige was. Een daarvan zou "Tam" ("תם" onschuldig) zijn, verwijzend naar Ja'akov; en een "Motam" ("מותם"), verwijzend naar de dood, dit dan weer verwijzend naar Eisav. Ook het woord naties/heidenen "Gojim" ("גויים") wordt om dezelfde reden geschreven zonder de letter "Vav" ("ו"). De Midrasj zegt dat dergelijke geschriften erop duiden dat er belangrijke nakomelingen zullen zijn in toekomstige generaties zoals Rabbi Yehuda HaNasi en Antoninus (uit het Romeinse Rijk). Deze twee sloten een vredesverdrag tussen hen; Rabbi Yehuda HaNasi en Antoninus werden zeer goede vrienden, en Antoninus bekeerde zich tegen het einde van zijn leven tot het Jodendom.

De Torah schrijft: "En de kinderen worstelden in haar, en zij zei: "Als dat zo is, waarom lijd ik dan zo?" En zij ging met deze vraag bij HaShem ten rade Bereshiet (Gen) 25:22. Volgens Kabbalah ging Rivkah op onderzoek uit naar haar innerlijke werelden, "in haar". Het woord "בקרבה" 'BeKirbah' (in haar / dichtbij) heeft zoals we al eerder aangaven dezelfde letters als "ריבקה" Rivkah, dit alles verwijst naar het feit dat Rivkah erg gevoelig was voor de innerlijke werelden (in haar baarmoeder); ze wilde daarom de uiteindelijke betekenis van de beproeving van zo'n moeilijke zwangerschap begrijpen en het aan HaShem vragen: "want in hoeverre ben ik dit eigenlijk, waarom?". Een vraag die vele van ons kunnen stellen in deze tijd. Rivkah had dus een onderzoekende geest en zij vervulde het gebod van HaShem "en jullie zullen Mij HaShem kennen.

המקום & Talmud-online.nl

De Midrasj leert ons dat de oudste zoon (Eisav) de jongere (Ja'akov) zal dienen, maar wie is de oudere? We zien dat vandaag de dag de rollen blijven veranderen, omdat het gebaseerd is op Bnei-Yisrael het houden van de Torah en Mitswot. Er wordt ook opgemerkt dat "Tamar" ("תמר"), de schoondochter van Yehuda, ook een tweeling had en de Torah schrijft het woord "Teomim" ("תאומים") met de letter "Aleph" ("א") omdat ze twee rechtvaardige zonen had, Zerach ("זרח") en Peretz ("פרץ"). Het ware doel van Tamar was om de afstamming van haar overleden echtgenoot voort te zetten, in het bijzonder die van het huis van David en uiteindelijk die van de Masjiach.

We vinden in de Torah enkele voorbeelden van grote vrouwen die er lang over deden om zwanger te mogen worden.

Sarah שרה deed er 75 jaar over, Rivkah ריבקה duurde 20 jaar, Rachel רחל deed er 14 jaar over en Chanah חנה deed er 19 jaar over. HaShem geeft rechtvaardige mensen veelal "moeilijke tijden", vaak zien we dan ook dat Tzadikim (rechtvaardige mensen) lijden. Hashem houdt van hen en wil dat ze dichterbij Hem komen door te bidden. Soms geeft het ons een onbehaaglijk gevoel als we lijden maar alles gebeurt met een reden. Het is alleen aan ons om de juiste keuze te maken en bekendmaken aan Hem dat we trouw blijven ondanks de moeilijkheden.

Rivkah beviel van twee kinderen; de eerste Eisav werd rood geboren, "Admoni" ("אדמוני"). In deze beschrijving zijn de woorden rood en bloed ("Dam" "דם") verborgen. Onze wijzen leggen uit dat Eisav "Admoni" (bloederig) werd geboren dit omdat hij de baarmoeder van zijn moeder scheurde, zodat ze niet nog meer Joodse kinderen zou krijgen. De Midrasj vertelt ons dat hij helemaal volwassen werd geboren met een hoofd vol haar en met een mond vol tanden, klaar om vlees te eten (net zoals dieren dat doen). Eisav had een moorddadig karakter en was een man met jacht eigenschappen. Hij zou leven door zijn zwaard. Het is vermeldenswaardig dat koning David ook rood haar had en dat de profeet Samuel zich zorgen maakte over deze gelijkenis met Eisav. HaShem verzekerde hem echter dat in tegenstelling tot Eisav, koning David alleen zou doden als het Sanhedrin hem zou bevelen dit te doen. Eisav doodde vele malen zonder enig doel terwijl hierdoor zijn gemoedstoestand veranderde, bovendien was het alleen maar omwille van het doden en voor de sensatie ervan. Eisav was daardoor slecht, omdat hij nog erger was dan dieren die alleen doden om te overleven.

De tweede zoon (Ja'akov) werd geboren, met het vasthouden van de "Akev" ("עקב" hiel) van Eisav, en hij werd Ja'akov ("יעקב") genoemd op basis van deze actie. De Midrasj vertelt ons ook dat Eisav probeerde zijn moederschoot te vernietigen terwijl zijn broer daar nog in was en dat is de reden waarom Ja'akov Eisav's hiel vasthield om naar buiten te komen en Rivkah te beschermen. Het is bekend dat degene die vaak als eerste binnenkomt, ook als laatste naar buiten komt. Daaruit leren we dat Ja'akov het eerst werd verwekt en dat hij hierdoor dus de ware eerstgeborene was. Eisav begreep dat en probeerde Ja'akov te doden. De Midrasj leert ons dat Ja'akov de hakken in het zand hield omdat hij de toekomst van zijn broer kende en

המקום & Talmud-online.nl

niet wilde dat hij over het Joodse volk zou regeren. Het woord "Ekev" heeft een numerieke waarde van 172; Avraham was maar 3 jaar oud toen hij HaShem voor het eerst herkende; samen komen we op 175, de leeftijd van Avraham toen hij stierf, dit alles omdat HaShem wilde voorkomen dat hij de zonden van Eisav zou zien. Een genadevolle daad in mijn ogen.

De Torah vertelt ons dat "zij groeiden", wat feitelijk betekent dat elke zoon zijn eigen weg ging; de een volgde de Torah en de spirituele wereld, en de ander volgde zijn wilde natuur en de dierlijke wereld. Er staat geschreven dat Jitschak Eisav liefhad, terwijl Rivkah Ja'akov liefhad. Dit leert ons dat Jitschak Eisav liefhad omdat hij in de hoop was dat Eisav met deze liefde zijn wegen zou veranderen en Tesjoeva (berouw) zou doen. Jitschak vreesde Eisav en zijn wrede karakter, hij kon hem alleen met liefde "bevatten". De Midrasj zegt dan ook dat als Jitschak hem niet lief gehad had, Eisav erger zou zijn geworden dan hij al was. Eisav staat echter wel bekend om het houden van de Mitswa, het respecteren van zijn vader en alleen daarvoor verdiende hij gedeeltelijke zegeningen. Hij zou jagen en koken voor zijn vader. De Midrasj vertelt ons dat hij de Kasjroet niet hield en tegen zijn vader loog over het eten. Maar hij deed altijd al het andere wat hij kon doen om zijn vader te respecteren.

Eisav keerde terug van de jacht en hij zag dat Ja'akov rode linzenstoofpot aan het maken was voor zijn vader Jitschak. Van dit eten is ook bekend dat het wordt geserveerd tijdens een rouwperiode. Eisav vroeg Ja'akov om "dit rode" voedsel in zijn mond te gieten, zoals het staat in vers 25:30. Eisav verklaarde dat hij erg uitgeput was (waarschijnlijk van alle moorddadige activiteiten). Eisav werd Edom ("אֶדוֹם" rood) genoemd nadat hij de rode stoofpot zou hebben genuttigd, maar het was echter ook vanwege zijn liefde voor bloed en doden. De Midrasj vertelt ons dat de mond van Eisav groot genoeg was om de hele pan linzensoep erin te laten passen. Voordat Ja'akov onderhandelde dat Eisav zijn "Bechorah" (eerstgeborene recht) zou verkopen, gaf Ja'akov hem veel brood om hem vol en tevreden te maken. Ja'akov wilde er zeker van zijn dat Eisav vol zat en niet onderhandelde uit honger of vanuit een achterstandspositie.

Joodse ethiek en eerlijkheid.

De dag dat Ja'akov zijn eerstgeboorterechten terugkocht (vers 25:29), "kwam Eisav binnen van het veld, en hij werd zwak" ("וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן-הַשָּׂדֶה, וְהוּא עָיִף"). De Zohar legt uit dat Eisav net was teruggekeerd van het doden van koning Nimrod, iets wat nog niemand eerder was gelukt om hem te doden. Eisav was in staat om Nimrod te doden na vele dagen van strijd, dankzij het nemen van zijn "goddelijke" schild, gebruikt als een bescherming tegen iedereen. De Zohar zegt dat dit schild de huid van Adam was. Eisav was zo hongerig en moe dat hij klaar was om het eten ook al was het rauw en nog niet klaar op te eten. In vers 25:30 "הֲלָעִיטֵנִי בָּא מִן-הָאֵדָם", komt het woord rood twee keer voor het verwijst naar het verzoek van Eisav om het voedsel te eten, ongeacht of het nog steeds rood was aan de boven en onderkant en niet gaar. Uit de woorden "Laat me slikken van" ("הֲלָעִיטֵנִי בָּא מִן") leren we over een toekomstige

המקום & Talmud-online.nl

profetie, aangezien het acroniem van deze drie woorden eerste letters de naam "Haman" ("המך") spellen.

Ja'akov vroeg zijn broer om hem zijn eerstgeboorterechten te verkopen, omdat hij wist dat Eisav nooit de Mitswot zou vervullen zoals vereist door HaShem. Eisav wist dit eigenlijk zelf ook en antwoordde dat hij zich niet bekommerde om de rechten van de eerstgeborenen (en alles wat daarmee samenhangt). De Midrasj vertelt ons dat hij zei dat hij waarschijnlijk toch eerder zou sterven dan zijn vader en dat de eerstgeboorterechten nooit tot bloei zouden zullen komen. Eisav maakte zo'n veronderstelling omdat hij altijd zijn tijd doorbracht tussen wilde dieren en zichzelf altijd in gevaar bracht. Eisav gaf de rechten van de eerstgeborenen op in ruil voor de stoofpot en het brood en Ja'akov vroeg hem een eed af te leggen op hun overeenkomst. De Torah schrijft als "de dag" ("כיום") om te benadrukken dat de overeenkomst zo klaar als een klontje was en door beide partijen werd geaccepteerd.

Rivkah zei tegen Ja'akov dat hij haar twee geiten moest brengen en dat zij ze zou koken zodat hij ze naar zijn vader zou kunnen brengen om de zegeningen van zijn vader te ontvangen voordat hij stierf. Ja'akov vertelde zijn moeder dat zijn broer in tegenstelling tot hem, een zeer "harig" persoon was, zodat Jitschak het verschil zou kunnen opmerken. Rivkah vertelde Ja'akov dat HaShem haar had beloofd dat de "oude" dus Eisav, de "jongere" Ja'akov, zou dienen.

De Midrasj verteld dat Ja'akov bang was om alleen naar zijn vader Jitschak te gaan, dus twee engelen Michaël ("מיכאל") en Gabriël ("גבריאל") begeleidden hem. Rivkah kleedde Ja'akov aan met de jas van Eisav, zodat zijn vader kon voelen, ruiken en hopelijk de uitwisseling niet zou opmerken. Rasji vertelt ons dat Rivkah Ja'akov dreigde met een vloek als hij niet deed wat hem werd opgedragen, omdat ze de profetie kende die zou komen. Rivkah stuurde Ja'akov zonder wijn naar zijn vader om hem niet aan Eisav te herinneren. De Midrasj zegt dat de engelen Michaël en Gabriël de wijn uit de hemel brachten, zoals in de Midrasj staat dat Jitschak de geur van Gan-Eden rook. Onze wijzen wijzen erop dat we in vers 27:27 het volgende leren: "'en hij rook de geur van zijn kleren'; Lees niet 'begadav' ("בגדי") zijn kleren maar eerder 'bogedav' ("בוגדי") zijn bedriegers, verwijzend naar de zondaars onder Israël."

Wat echter vreemd is, is het volgende in vers 27:21 kunnen we vermoeden dat Jitschak al wist dat Ja'akov zich voordeed als Eisav, aangezien hij ook vroeg: "Laat me zien of je mijn zoon Eisav bent of niet? Jitschak vroeg "wie ben jij mijn zoon", zou dit zijn om ons te leren dat hij al wist dat het niet Eisav was? Toch hield hij de zegeningen niet tegen. Ja'akov antwoordde: "Ik ben (wat betekent dat ik Ja'akov ben) en Eisav is uw eerstgeboren zoon" ("אני, עשו בְּכֹרֶךָ"). Ja'akov antwoordde naar waarheid, dus eigenlijk vertelde hij de waarheid zoals die is.

Jitschak vroeg aan Ja'akov hoe hij het eten zo snel vond? Ja'akov antwoordde dat HaShem het had gevonden en het aan hem had gegeven, zoals HaShem een Tzadik altijd helpt te vinden

המקום & Talmud-online.nl

wat hij zoekt. Jitschak raakte Ja'akov aan omdat hij niet goed kon zien en zei dat "de stem de stem van Ja'akov was en de handen zijn de handen van Eisav". Jitschak zei dit alles om ons te leren dat hij het al wist en daarom ook de zegeningen niet stopte. Het leert ons ook dat de nakomelingen van Ja'akov de Torah zullen bestuderen terwijl ze hun spirituele vermogens en stem gebruiken.

Jaäcov Noorland talmid van Rabbi J. de Leeuwe.

ha-makom.eu